

Hedersrelaterat våld

Hur kan man förstå hedersrelaterat våld med hjälp av stämplingsteori och teorin om social identitet?



.....
Fördjupningsarbete VT 2023
Specialpedagogutbildningen
Författare: Israa Touman och Micah Laureano
Handledare: Alexander Akterin
.....

Sammanfattning

I detta arbetet fördjupar vi oss i ämnet hedersrelaterat våld med hjälp av social identitet och stämplingsteori. Texten beskriver olika normer och värderingar från den hedersrelaterade världen. I vår diskussion pratar vi bland annat om hur könsroller påverkar den hedersrelaterade familjedynamiken.

1. Inledning

Hedersrelaterat våld och förtryck handlar om att upprätthålla gemensamma normer och värderingar som råder i den egna familjen/släkten eller i ett större kollektiv. Hedersrelaterat våld är ett ämne som det inte har forskats mycket om. Vi har valt att fördjupa oss i detta ämne för att sprida mer kunskap och medvetenhet om att detta händer allt för ofta i vårt samhälle och oftast bakom stängda dörrar. För att förstå hedersrelaterat våld och kunna arbeta med denna målgrupp som socialpedagoger behöver vi kunna identifiera riskfaktorerna till denna typ av våld. Arbetet syftar till att undersöka hur hedersrelaterat våld och förtryck fungerar, med särskilt fokus på kön.

1.1 Bakgrund

Fadime Sahindal, var en kvinna i 20-årsåldern som blev skjuten av sin pappa i Uppsala 2002. Ett mord som har uppmärksammats av såväl socialtjänst, kvinnojourer och olika medier. Detta resulterade i ett allt större intresse för hedersrelaterat våld och förtryck. Fokus sattes främst på unga kvinnor med invandrarbakgrund som lever i en kontrollerad miljö av familjemedlemmar. Före mordet på Fadime existerade inte begreppet hedersrelaterat mord eller våld i det svenska språket, detta medförde stora debatter bland forskare, företrädare och debattörer. En oenighet uppstod om hur begreppet skulle definieras (Björktomt 2007, 13). Det har därefter successivt tillkommit lagstiftningar som riktar sig mot äktenskapstvång och barnäktenskap. En lagstiftning som riktas mot att kriminalisera hedersförtryck har av riksdagens ledamöter lämnats till riksdagen, den föreslagna straffskärpningsregeln bär den 20 åriga kvinnans namn och kallas för "Lex Fadime" (Sveriges Riksdag 2015). Kammaren avslög utskottets förslag. Det var inte förrän sommaren 2022 som hedersförtryck blev ett brott. Straffskärpningsregeln innebär att den som utsätter någon för hedersförtryck kan dömas till mellan ett och sex års fängelse (Sveriges riksdag 2022).

Hedersrelaterat våld och förtryck är ett stort samhällsproblem och är en del av regeringens strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Hedersrelaterat våld uppstår för att skydda familjens eller släktingarnas heder och rykte. Detta våld sanktioneras oftast av flera personer och den utsattas familjemedlemmar spelar en avgörande roll i hur våldet utövas. Hedersrelaterat våld bygger på hur familjens uppförande kan skada familjens heder, till exempel när flickor och kvinnor inte betar sig enligt normerna (Socialstyrelsen 2021). Våldet är förknippat till en viss kultur samt kollektiv, som förenas i vissa folkgruppers normsystem. Pojkar och män kan också skada familjens heder om de till exempel inte betar sig enligt strikt definierade könsroller. Det finns en gemensam moralisk övertygelse bakom våldet vilket resulterar i att våldet legitimeras och betraktas som en självklarhet (Runa 2017, 80). Våldet kopplat till heder kan ha stora konsekvenser för en familj, både socialt och ekonomiskt eftersom rädslan att man har förlorat eller skadat hedern kan leda till våldshandlingar. Beteenden som uppfattas som ohederligt eller skamligt, såsom olydnad eller sexuell aktivitet utanför äktenskapet, kan föra med sig skam för familjen och samhället.

Därav ligger en del sociala förväntningar, inklusive tidiga äktenskap och strikt kontroll över kvinnors beteende inom hederskulturen. Det kan även röra sig om att kvinnan umgås med "fel" personer eller har på sig "fel" kläder. Vid vissa tillfällen är rykten och misstankar om ovanstående tillräckligt för att rationalisera utövandet av våld (Kvinnofridslinjen 2020).

HBTQI- personer är en målgrupp som är speciellt utsatta av hedersrelaterat våld eftersom det anses skamligt att gå utanför könsrollerna enligt normerna. Familjen eller släktingarna kan inte riskera att hedern skadas, får man reda på att en familjemedlem är till exempel homosexuell kan detta åtgärdas med en religiös ritual eller genom att tvinga personen att gifta sig med någon av det motsatta könet. Detta sker både i Sverige och utomlands (Socialstyrelsen 2021).

Hedersrelaterat våld och förtryck kan ta sig många former, inklusive fysisk misshandel, känslomässig misshandel, tvångsäktenskap, kvinnlig könsstympning och i vissa fall mord. Offer för hedersrelaterat våld och förtryck möter ofta betydande sociala och ekonomiska hinder för att söka hjälp och undkomma övergrepp, samt rädsla för vedergällning från sina familjer och samhällen. Det är viktigt att inse att hedersrelaterat våld och förtryck inte är begränsade till någon specifik kultur, religion eller etnicitet, utan kan förekomma i samhällen runt om i världen. Ansträngningar för att ta itu med denna fråga kräver ett mångsidigt tillvägagångssätt som inkluderar utbildning, juridiska och politiska reformer och stöd till offer och överlevande.

1.2 Syfte

Syftet med fördjupningsarbetet är att förstå hur samhället förhåller sig till de olika förklaringarna kring hedersrelaterat våld. Att förstå varför hedersrelaterat våld och förtryck uppstår kan vara av stor vikt för en socialpedagog. För att kunna hjälpa utsatta individer behöver vi veta mer om deras bakgrund och varför hedersvåld uppstår. Med detta fördjupningsarbete önskar vi som blivande socialpedagoger att kunna bidra till en förändring och förebygga att människor blir utsatta av hedersrelaterat våld.

1.3 Frågeställning

Hur kan man förstå hedersrelaterat våld med hjälp av stämplingsteori och teorin om social identitet?

2. Social identitet

2.1 Vad är en grupp?

Alla människor ingår på något sätt i en grupp. Antingen har man något gemensamt eller delar gemensamma syften, mål eller intressen. Gruppen kan även ha sociala roller, där varje enskild gruppmedlems beteende påverkar gruppen i sin helhet. Grupper kan också ha stark inverkan på individens beteenden och beslut, där gruppmedlemmarna påverkas av normer, värderingar och förväntningar som råder i gruppen. En *primärgrupp* är en typ av social grupp som kännetecknas av en stark personlig relation mellan medlemmarna. En primärgrupp består vanligtvis av en relativt liten grupp människor som integrerar regelbundet och har en nära och intensiv interaktion med varandra. Detta skapar en känsla av samhörighet och tillhörighet som är central för primärgruppen (Karlsson 2021, 651-652).

Den andra typen är *marginalgrupp*, som kan stå mellan två grupper med motstridiga normer. Dessa individer som påverkas av motstridiga normer kan vara invandrargrupper, dessa grupper hamnar i kläm då de måste anpassa sig till de nya landets normer, lagar och värderingar (Karlsson 2021, 652).

2.2 Teorin om Social identitet

Enligt teorin är grupptillhörigheten det enda sättet att upprätthålla självkänslan och känslan av tillhörighet. Teorin bygger på det som kallas *social kategorisering*, det vill säga att man delar upp individerna utifrån grupptillhörighet. Teorin förklarar också att människor tenderar att favorisera sina egna sociala grupper vilket kan leda till diskriminering eller fördomar gentemot personer som inte tillhör samma grupp. Detta fenomen kallas "in-grupp favorisering" och kan leda till människor söker sig till grupper som är lika de själva och utesluter personer som inte tillhör gruppen. Teorin kan appliceras inom det hedersrelaterade området för att förstå hur grupper bildas och upprätthålls. Detta innebär att sociala normer och hierarkier skapas och påverkar oss. *Utegrupp* kan leda till fördomar och stereotyper som tillhör andra grupper vilket skapar en "Vi och De" mentalitet som kan leda till diskriminering och uteslutning av individer (Karlsson 2021, 652- 653).

I ett hedersrelaterat koncept kan denna teorin förklara hur vi som grupper gör vårt yttersta för att bibehålla kulturens normer och värderingar. Därför kan det leda till identitetsproblem och svårigheter att ingå i en marginalgrupp. På grund av "in-grupp favorisering" har individer i dessa sociala grupper svårigheter att acceptera andra normer och värderingar. Teorin bygger på att man favoriserar sin egen grupp vilket resulterar till fördomar mot andra grupper (Karlsson 2021, 652- 653). Social identitet är kopplat till människans självbild som oftast kommer från den grupp som vi identifierar oss med. Faktorer som kön, etnicitet, religion, sexuell läggning och andra attribut ser människan som en stor del av vår identitet. När individens sociala identitet kolliderar med andra delar av identiteten eller när det uppstår en

konflikt mellan vår sociala identitet och samhällets normer och värderingar kan det leda till identitetsproblem. Detta uppstår när individen känner sig osäker på vilken social grupp de verkligen tillhör eller när de känner sig utestängda eller inte accepterade av den sociala gruppen som de identifierar sig med (Hubinette 2017, 199-200).

2.3 Normer och roller

Normer är förväntade beteenden och handlingar som anses vara acceptabla och lämpliga i en viss situation eller sammanhang. Normer kan vara formella, såsom lagar och regler, eller informella, såsom sociala normer och traditioner. Normer kan också variera mellan olika kulturer och samhällen. Roller är de positioner som individer intar i en grupp eller samhälle och de förväntningar som är knutna till dessa positioner. Roller kan vara formella, såsom yrkesroller, eller informella, som vänner eller föräldrar. Varje roll har vanligtvis förväntningar och krav på hur personen som intar rollen ska agera eller bete sig (Karlsson 2021, 660- 661).

Normer och roller är starkt sammankopplade eftersom normer definierar hur en person som intar en viss roll ska agera och bete sig. Normer fungerar som en vägledning för en person att utföra sin roll på ett lämpligt sätt. Å andra sidan kan roller också påverka normer, eftersom personer som intar en roll kan ha en viss inverkan på vad som anses vara acceptabelt beteende inom den rollen. Dessa gruppnormer, ofta ickeverbala, påverkar våra egna och andras förväntningar som därmed styr bland annat känslor, beteenden och attityder (Karlsson 2021, 660- 661).

3. Stämplingsteori

Stämplingsteorin utvecklades av flera sociologer på 1960- och 70-talen. Framträdande personer för utvecklingen av teorin var Howard Becker, Edwin Lemert och Frank Tannenbaum (Engdahl & Lindgren 2017, 119). Howard Becker har bland annat visat att avvikande beteende skapas genom stämplingsprocesser.

Stämplingsteori är en sociologisk teori som utforskar hur sociala etiketter, det vill säga kategoriseringar såsom "avvikare" eller "kriminell", uppstår. Det i sin tur påverkar hur individen ser på sig själv samt hur dennes beteende är. Teorin menar på att människors beteende inte enbart bestäms av den egna viljan utan att andras uppfattning och behandling av individen kommer till att påverka dennes beteende också. Enligt stämplingsteorin kan individen internalisera etiketten som den egna identiteten, vilket kan leda till en självuppfyllande profetia. Till exempel kan en ungdom stämplas som bråkmakare av sina kamrater och lärare, som i sin tur kan skapa förväntningar på att ungdomen är oduglig och opålitlig vilket gör att denna söker sig till andra umgängeskretsar. Detta för att hitta en grupp som inte upplever personen vara avvikande. Stämplingsprocessen som skapas i omgivningens uppfattning och bemötande kan komma till att reproducera det socialt avvikande beteendet eftersom ungdomen kan börja identifiera sig själv som en bråkmakare. Den självuppfyllande profetian kan därefter eskalera och vidareutvecklas genom att ungdomen söker sig till andra umgängeskretsar för acceptans och utveckla små kriminella tendenser. Etiketteringen av individen kan ses här operera som ett kretslopp där etiketten bli mer inarbetad i den personliga identiteten, som leder till fortsatt avvikande beteende (Engdahl & Lindgren 2017, 119- 120)

Sammantaget betonar alltså stämplingsteorin vikten av att förstå hur det sociala sammanhanget som individen befinner sig i påverkar den. Genom att förstå hur etiketteringen påverkar identitetsskapandet för individen, i kombination med en förståelse för hur den sociala interaktionen formar det individuella beteendet och den personliga identiteten, blir det enklare att se hur det hedersrelaterade våldet fungerar. Hedersrelaterade beteende triggar en reaktion från samhället som består av hur samhället uppfattar beteendet i sin kontext, där beteendet antingen accepteras eller fördöms. I vår samtid bedöms det hedersrelaterade våldet till att vara oönskat och skadligt (Engdahl & Lindgren 2017, 119- 120). Beteendet utvecklas till följd av den sociala omgivningens reaktioner och inte beroende på någon särskiljande egenskap hos vissa individer eller i utförandet av vissa handlingar.

Det är även viktigt att betona att Becker var starkt kritisk till uppdelningen mellan det "normala" och det "avvikande". Becker menar istället på att det finns andra processer som var viktigare när det gäller att avgöra huruvida någons stämplas som avvikande eller inte. Exempel på påverkande faktorer i stämplingsprocessen är klädseln, sättet man talar samt individens födelseland (Giddens & Sutton 2014, 608).

3.1 Den som är utanförstående och den som gör det förbjudna

Den som gör det som upplevts moraliskt förbjudet enligt den sociala kontexten, det vill säga den som går utanför ramen för det "normala" och blir avvikande inom samma kontext. Det är förväntat att människorna följer de sociala regler som är upprättade och socialt accepterade inom gruppen, vilket medför att den avvikande handlingen är allmänt accepterad i samma veva och upplevs nödvändig för att upprätthålla gruppgemenskapen. Olika grupper har olika uppfattningar av vad den avvikande handlingen är samt vad som är den förväntade åtgärden för att korrigera det upplevda problembeteendet (Becker 1991, 18-19).

En avvikelse blir alltså inte här en egenskap hos individen utan resultatet av olika regler och normer från samhället och gruppen som personen förhåller sig till. Därför kan vissa avvikande beteende inom gruppen exempelvis inte bedömas som avvikande kopplat till samhället i sin helhet, där dessa handlingar bedöms som normala (Becker 1991, 22- 23), till exempel sex utanför äktenskapet.

Becker har använt termen "utanförstående" för att beskriva vilka individer som är utanför gruppen på grund av deras avvikande handlingar. Termen avser att nyansera hur individerna i gruppen inte gör något onormalt utan endast utför handlingar för att upprätthålla socialt accepterade regler som de anser är moraliskt korrekta. Reglerna är bestämda utifrån olika typer av socioekonomisk klass, etniska bakgrunder och kulturella riktlinjer (Becker 1991, 26-27).

Stämplingsteorin kan tillämpas för att förklara hur hedersrelaterat våld vidmakthålls inom vissa samhällen. Hedersrelaterat våld är en typ av våld som begås i syfte att skydda gruppens eller familjens heder eller rykte, vilket ofta utförs gentemot kvinnor som ses bryta mot traditionella könsnormer. I samband med att hedersrelaterat våld utövas kan kvinnor som ses bryta mot traditionella könsnormer eller kulturella förväntningar betecknas som ohederliga eller skamliga för gruppen eller familjen. När kvinnan väl har stämplats som ohederlig eller skamlig kan hon internalisera denna etikett och komma att tro att hon verkligen är skamlig och förtjänar att bli bestraffad. Stämplingen förstärks ytterligare genom att sociala förväntningar som råder inom samhället gör att kvinnan redan uppfattas som avvikande när hon tillhör den hedersrelaterade kontexten. Familjen eller gruppmedlemmarna kan reagera på den upplevda skammen genom att frysa ut kvinnan eller utöva våldsamt beteende gentemot henne, som ytterligare förstärker etiketten och skapar en cirkel av våld. De med mer makt, till exempel manliga familjemedlemmar eller samhällsledare, sitter inne på förmågan att definiera vad som anses vara skamligt beteende och använda denna makt för att rättfärdiga våldet mot kvinnorna (Engdahl & Lindgren 2017, 119- 120).

4. Diskussion och Slutsats

Hedersrelaterat våld är ett laddat ämne som vi har valt att fördjupa oss i med hjälp av två perspektiv, stämplingsteorin och teorin om social identitet. Det sociala samspelet som människor deltar i är beroende av olika spelregler, dessa kommer i form av normer som skiljer sig mellan olika grupper och samhällsskikt. I det svenska samhället anses vissa hedersrelaterade regler, till exempel sex innan äktenskap, vara oproblematisks samtidigt som det bryter mot normen inom grupper i samhället för vilka traditionella värderingar är viktiga. Samlag utanför äktenskap blir ett moraliskt brott inom många delar av världen som styrs av hedersrelaterade regler medan det i Sverige är ett socialt accepterat beteende.

När man diskuterar hedersrelaterat våld är det inte sällan i relation till personer med invandrarbakgrund. När dessa individer flyttar till Sverige kan de ställas inför utmaningen att anpassa sig till det nya samhällets lagar, regler, normer och värderingar, vilket kan strida mot deras tidigare sätt att leva. Om de inte lyckas anpassa sig kan de bli socialt exkluderade, vilket i sin tur kan göra det svårare för dem att interagera med samhället och leda till att de lever i utanförskap.

Inom familjedynamiken för de påverkade av hedersrelaterade normer och värderingar läggs stor vikt vid att följa samma normer, värderingar och regler för att behålla självkänslan och känslan av tillhörighet. Hur görs då detta? Enligt social kategorisering delar dessa individer in sig i en grupp baserat på deras likheter och exkluderar de inom gruppen som avviker från gruppens normer. För att upprätthålla familjedynamiken betonas kön, etnicitet, religion och sexuell läggning som centrala teman. Kön blir till exempel relevant när man pratar om familjeansvar, vilket kan ses i hur kvinnors umgänge kontrolleras med det motsatta könet i större utsträckning, där förväntningarna på männen är att de ska agera som beskyddare över kvinnan. Både män och kvinnor har en förväntad roll att upprätthålla den hedersrelaterade familjedynamiken. Beteenden eller handlingar som inte accepteras av gruppen kan leda till bestraffning, exkludering eller till och med fysiskt våld. På så vis bestraffas individer som inte följer den accepterade etiska koden inom familjen.

Social identitet kan bidra till att förstå hedersrelaterat våld genom att en hierarki skapas i familjedynamiken, där vissa anses mer värda och mer hedervärda än andra. Social identitet påverkar vem som anses mest sårbar inför hedersrelaterat våld. Kvinnor till exempel anses ha en särskild roll i att upprätthålla familjens heder, där äktenskapet blir en central del av kvinnans liv. Om inte kvinnan agerar som förväntat, bestraffas hon av den som egentligen är tänkt att vara beskyddaren. När mannen använder sig av fysiskt våld mot kvinnan blir det istället att han skyddar hedern och inte kvinnans välmående. Kvinnor är överrepresenterade när man talar om utsatthet för hedersrelaterat våld. Asymmetrin kan bland annat förklaras genom teorin om social identitet, där kvinnor kan utveckla känslor, beteenden och attityder som återspeglar familjen och gruppens förväntningar. När kvinnan har internaliserat

förväntningarna och stämplas med en etikett kan hon börja att tro att hon verkligen är skamlig och förtjänar bestraffning om hon utför en "oacceptabel" handling. Genom stämplingsprocessen kan kvinnan komma att avvika från den förväntade normen inom familjen, vilket kan leda till social utestängning och hennes avvikande roll i familjen fortsätter.

I familjedynamiken har männen den övergripande makten. Stämplingsteorin betonar att de med mer makt har förmågan att definiera vad som anses vara vanära eller skamligt beteende. Denna maktutövning används för att rättfärdiga våldet mot kvinnor. Inom familjen har männen en överordnad position gentemot kvinnorna, vilket ger dem makt att kontrollera deras beteende och val. Det är viktigt att betona att det inte bara är kvinnor som drabbas av hedersvåld. Även män kan vara offer, exempelvis på grund av sin sexuella läggning. Att vara homosexuell betraktas ofta som "onormalt" inom många kulturer och detta kan bidra till skam och skada för familjens heder. Homosexuella personer behandlas illa och accepteras inte av gruppen, vilket resulterar i samma våld och sociala exkludering som kvinnor får uppleva. Både kvinnan i vissa avseende och homosexuella blir utanförstående, det vill säga avvikande, eftersom de inte utför de socialt accepterade reglerna och bedöms därmed omoraliska.

När vi betraktar gärningspersonerna inom hedersrelaterat våld, så kan både kvinnor och män agera som förövare. Dessa personer rättfärdigar sina handlingar genom att tro att bestraffningarna kommer leda till att offret tillrättavisas och komma att bete sig enligt gruppens normer och förväntningar. Genom teorin om social identitet kan vi förstå gärningspersonens beteende. Dessa individer använder sig av samma maktutövning som de själva har blivit utsatta för och som förts vidare genom olika generationer. Detta för att skydda familjens heder, i likhet med ett kretslopp som fortsätter över generationer. Från gärningspersonens perspektiv uppfattas deras handlingar som helt normala. När de står inför ett beteende från en familjemedlem som de anser vara problematisk, anser de sig ha ett behov av en tillrättavisande reaktion och agerar därför med våld mot offret. Hur förklarar då våra perspektiv gärningspersonens brott? Om vi använder oss av teorin om social identitet, kan vi se att gärningspersonen agerar för att undvika att bli marginaliserad från sin familj och sin grupp. Den primärgrupp som familjeenheten är, blir samtidigt en marginalgrupp i mötet med normer som finns i andra delar av samhället. In-grupp favoriseringen försvårar det för gruppen ytterligare att anpassa sig till det omgivande samhällets normer och värderingar. Om primärgruppens medlemmar inte agerar för att "skydda" familjens rykte riskerar de att bli exkluderade själva. Att bli utestängd från makt, status och sin tillhörighet kan rubba gärningspersonens sociala identitet, vilket är något som individer i en marginalgrupp ofta fruktar.

Hedersrelaterat våld är ett ämne som många inte pratar om, ofta för att det är ett känsligt ämne men även för att det saknas kunskap om det. Känsligheten kan uppstå då nuvarande samhällsnormer och värderingar krockar med den hedersrelaterade kulturen. Det svenska samhället problematiserar inte det hedersrelaterade våldet tillräckligt, vilket kan ligga till grund i att den endast påverkar en minoritetsgrupp som består av invandrare, vilket

majoriteten av det svenska samhället inte är. Gruppens svaga socioekonomiska position jämfört med majoritetssamhället är ännu en betydande faktor till varför problematiken är svårlost. Den hedersrelaterade kontextens slutenhet och ovilja till att assimilera delar av den egna tron till de svenska värderingarna är också viktiga aspekter att beakta i hur hedersrelaterade problem vidmakthålls.

Hur kan vi då som socialpedagoger arbeta med att förebygga och fånga upp individer som är i en sådan situation? Som socialpedagog måste man se till att vara observant och uppmärksam på sina elever, klienter eller de personer man jobbar med. Många av dessa offer vågar inte be om hjälp eller berätta om sina problem, av rädsla att familjen får reda på det. Det är därför avgörande att skapa trygga och förtroendefulla relationer med klienterna.

En annan viktig åtgärd är att sprida kunskap och informera samhället om hedersrelaterat våld. Utbildning och medvetenhet är en nyckelaspekt till att bekämpa denna typ av våld. Genom att främja en kultur av öppenhet, dialog och empati kan vi bidra till att förändra normer och värderingar som ligger till grund för hedersrelaterat våld. Det är viktigt att komma ihåg att vi alla har en roll att spela i att stödja och skydda personer som befinner sig i hedersrelaterade våldssituationer. Tillsammans kan vi arbeta för att bryta tystnaden, öka medvetenheten och skapa en tryggare miljö för alla som påverkas av hedersrelaterat våld.

Referenslista:

Litteratur:

Baianstovu, Runa (2017). Heder: *hedersrelaterat våld, förtryck och socialt arbete*. Upplaga 1
Lund: Studentlitteratur

Becker Howard S (2006). Utanfö: Avvikandets sociologi. Arkiv förlag/A-Z

Björktomta Siv-Britt (2007). Personalens möten med utsatta flickor. Sköndalsinstitutets
arbetsrapportserie nr 48

Engdahl, Oskar & Lindgren, Sven-Åke (2017). Varför begår människor brott?: samhälls- och
beteendevetenskapliga svar på kriminologins grundfråga. Upplaga 1 Lund: Studentlitteratur

Giddens Anthony, Philip W.Sutton (2014). Sociologi. Upplaga 5:8 Lund: Studentlitteratur

Karlsson Lars (2021). Psykologins grunder. Upplaga 6;5 Lund: Studentlitteratur

Hubinette Tobias (2017). Ras och vithet: Svenska rasrelationer igår och idag. Upplaga 1
Lund: Studentlitteratur. Kapitel 9

Hemsidor:

Nationellt centrum för kvinnofrid. (2020) Hedersrelaterat våld och förtryck.
<https://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/hedersrelaterat-vald-och-fortryck/hedersrelaterat-vald-och-fortryck/> (Hämtad 2023-02-24)

Sveriges Riksdag, Motion. 2015. Robert Hannah m.fl. Lex Fadime- *en särskild straffskärpningsregel för brott som begås med hedersmotiv*.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/lex-fadime---en-sarskild-straffskarpningsregel_H302664 (Hämtad 2023-03-29)

Sveriges Riksdag. 2021. Andersson Magdalena & Johansson Morgan. *Ett särskilt brott för hedersförtryck*.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/proposition/ett-sarskilt-brott-for-hedersfortryck_H903138 (Hämtad 2023-03-29)